

Бельзецька М.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

кафедри аудиту

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ (СТАНДАРТІВ) ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Прийнято вважати, що в умовах поглиблення глобалізаційних процесів, зростання транскордонної економічної взаємодії та посилення інвестиційної активності, гармонізація й порівнянність облікових стандартів набувають визначального значення для функціонування світової економічної системи. Наявність великої кількості національних моделей бухгалтерського регулювання формує суттєві перешкоди для міжнародного переміщення капіталу, що, своєю чергою, стримує темпи економічного зростання.

Україна як країна з трансформаційною економікою не може залишатися осторонь зазначених процесів, оскільки ефективний розвиток національного ринку капіталу прямо пов'язаний із інтеграцією у глобальний фінансовий простір. Історично формування вітчизняних ринкових інститутів значною мірою відбувалося за участі іноземного капіталу, що зумовило необхідність узгодження інвестиційних умов та процедур розкриття фінансової інформації з міжнародно визнаними вимогами.

Попри те, що національні стандарти бухгалтерського обліку були сформовані з урахуванням положень міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності, між ними зберігаються принципові відмінності, які унеможливлюють їх повне ототожнення. Подальші редакційні зміни, запроваджені Радою з міжнародних стандартів, зокрема у 2003 році та в наступні

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

періоди, ще більше посилили наявні розбіжності між зазначеними нормативними підходами.

За таких умов особливої актуальності набуває питання узгодження та зближення національної системи бухгалтерського обліку і фінансового звітування з міжнародною моделлю з метою забезпечення повноцінної інтеграції українського фінансового ринку у глобальне економічне середовище.

У сучасних умовах фінансова звітність суб'єктів господарювання істотно варіюється залежно від економічних, соціальних та політичних особливостей окремих держав. Такі відмінності у підходах до формування звітних показників значно ускладнюють порівняльний аналіз та обґрунтування управлінських рішень, особливо з огляду на розвиток транснаціонального бізнесу, інтернаціоналізацію фінансових ринків і розширення міжнародної торгівлі.

З метою досягнення узгодженості у сфері фінансового звітування 29 червня 1973 року було створено Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Його утворення стало результатом домовленостей між професійними бухгалтерськими інституціями десяти держав-засновниць, зокрема Австралії, Сполученого Королівства, Ірландії, Канади, Мексики, Нідерландів, Федеративної Республіки Німеччина, Сполучених Штатів Америки, Франції та Японії. Починаючи з 1983 року, до складу Комітету приєдналися всі професійні об'єднання бухгалтерів, що є членами Міжнародної федерації бухгалтерів.

У 2000 році зазначений орган завершив реалізацію основної програми зі створення стандартів. У цей же період Міжнародна організація комісій з цінних паперів рекомендувала своїм учасникам надати транснаціональним корпораціям можливість застосовувати тридцять стандартів КМСБО під час здійснення міжнародних операцій з розміщення та обігу цінних паперів.

Міжнародні стандарти фінансової звітності визначають загальні підходи до оцінювання та розкриття показників у фінансових звітах, не встановлюючи при цьому процедур ведення бухгалтерського обліку як такого. Окремі

стандарти допускають використання кількох допустимих методів облікового відображення ідентичних господарських операцій, зокрема базового та альтернативного варіантів.

Важливе значення для тлумачення та практичної реалізації міжнародних стандартів має Концептуальна основа, яка формує систему фундаментальних положень, що лежать в основі фінансової звітності загального призначення. Водночас зазначений документ не входить до складу самих стандартів. У разі виникнення невідповідності між положеннями Концептуальної основи та вимогами окремого стандарту пріоритет надається нормам відповідного стандарту.

Ключова відмінність між Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та Міжнародними стандартами фінансової звітності полягає у джерелах їх формування та колі обов'язкового застосування в Україні. Національні стандарти розробляються і затверджуються Міністерством фінансів України на виконання положень Закону України про бухгалтерський облік і є обов'язковими для складання фінансової звітності більшістю вітчизняних суб'єктів господарювання, які не підпадають під вимогу застосування міжнародних стандартів. НП(С)БО мають статус нормативно-правових актів та характеризуються високим рівнем деталізації щодо структури і порядку заповнення звітних форм.

Натомість МСФЗ є результатом діяльності Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та набувають чинності в Україні після офіційного оприлюднення державною мовою відповідно до визначеної процедури. Застосування міжнародних стандартів є обов'язковим для публічних акціонерних товариств, банківських установ, страхових організацій, недержавних пенсійних фондів, підприємств видобувної галузі загальнодержавного значення, а також для великих суб'єктів господарювання і середніх підприємств, які добровільно обрали такий формат звітування.

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

Міжнародні стандарти визнаються в Україні як офіційна основа фінансового звітування для визначених категорій підприємств і мають безпосередню юридичну дію у межах складання їх фінансової звітності. Вони орієнтовані переважно на принциповий підхід, передбачають застосування професійного судження та спрямовані на забезпечення прозорості й порівнюваності фінансової інформації у міжнародному вимірі.

Список використаних джерел

1. Лучко М. Р. Фінансовий моніторинг у контексті бухгалтерської та аудиторської практики в Україні. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2022. Вип. 4. С. 45-52
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 9. ст. 50.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996- XIV в редакції від 03.09.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>